

montura' (1437; «contrabossell o *copada*: orbiculus; lo asiento de la columna, que té filet y *copada*: apofagis», OPou, *TbPu.*, 13 i 14.3; 'eina de tusters per fer motllura buida', Careta, *Barbr.*, s. v. *mitjacanya*). —⁵ El llegim fins i tot en PCoromines, que no era pas de la màniga ampla en l'admissió de gallicismes, castellanismes ni altres estrangerismes: «aquest segament de cames que em té aclofada i decandida, com una feble dona que sóc! I com més recordava --- més el desengany la *colpia*», *Silèni*, cap. 17, p. 222. El «test», com solia dir Carles Riba, de l'acceptació d'un manlleu per un llenguatge genuí, és la creació de mots nous, no formats per l'idioma del qual s'ha manlleuat; i aquest «test» ja l'ha pas-¹⁵ sat aquest verb, perquè tant o més usats que *colpir* són entre nosaltres *colpidor* i *colpidorament* (Dfa., *AlcM*), que no tenen model en italià, però que són excel·lents traduccions del fr. *frappant*; *colpiment*, en canvi, figura en els diccionaris nostres i italians,²⁰ però a penes s'ha usat entre nosaltres.

COP, pronunciat amb o tancada, mot diferent de COP = COLP (encontre violent, acte de pegar o ferir); *cóp* és un altra entitat lingüística independent, en la qual semblen haver-se confós altres dos elements lexicals: quan significa una bossa en els ormeigs de pescar o altres objectes en forma de cavitat o conca, com l'estoig d'una esmoladora (potser també en el sentit de 'mesura de capacitat' o de la conqueta del puny mig clos) és probable que vingui del gr. *κόλπος* 'sina, clot de la falda', d'on ve també el prov. *corpo*; mentre que en accepcions vegetals o topogràfiques, d'objectes prominents o convexos, com 'cim d'una planta', 'capdamunt d'un turonet', 'caluix', 'volva',³⁵ pot ser una forma masculina derivada de COPA, com ho és el cast. *copo*. □ 1.ª doc.: 'mesura d'àrids', 1324, 1466; 'pica de pedra', 1531; 'cóp o fons d'una xarxa', 1640, *DTo.*; Lab. 1839; 'tapa d'una copa', mj. S. xv; 'cúpula d'una gla', fi S. xii.

Cóp per anomenar el fons o cul de la xarxa és un mot molt conegut, comú al català, la llengua d'oc i molts parlars italians i castellans del Mediterrani; que conec personalment pels pescadors de Sant Pol des dels anys 1920: pot ser el de qualsevol xarxa, bolitx,⁴⁵ artó, etc., i en particular el de l'art: en tirar l'art cap a la platja, tota la massa de peix queda apilada en el gran i feixuc sac de l'acabament: el *cóp*; sovint quedava tan ple que calia la força de molts homes per treure'l de la mar. J. Giner recollia també *cóp* a l'Es-⁵⁰ cala (1937) «el cul d'un art, on es reuneix el peix», «l *cóp* de la *teranyina* (< gall. *traïna*) es diu *el matadó*; també a Roses (1958) em deien que el fons de l'art se'n diu *el kóp* o *el matadó*, nom que s'explica en totes les xarxes perquè cal matar a cops certs peixos grossos que s'hi agafen, però molt especialment en l'almadrava, perquè la tonyina no es deixa agafar sinó establornida a cops de pal (cf. el mot *ALMA-DRAVA*); i de fet, a l'illa de Cabrera, van ensenyar-me (1968) on hi havia hagut una «almadrava de *cóp*».⁶⁰

A l'Albufera: «*kóp*, la bossa de l'extrem dels alars, davant els quals es posen els mornells calats, amb la boca oposada a la direcció del corrent; car per poder agafar el peix més fàcilment procuren que es fiqui en un mornell, molt més petit, i a fi que s'hi vegi empès convé «desembarrerar la porta del *cóp*: soltar-lo perquè passe el corrent lliurement»; i després, perquè no s'escapin els que ja no poden entrar en mornells, «embarrerar el *cóp* o sigui que el tornen a tancar» (Palmar, 1962). Treure el peix del *cóp* es deia a Sant Pol *kupázá*, i s'usava per a això una espècie de cassó o llossa enorme, anomenada *kuyérá dē kupázá* (1928).

Termes que reapareixen a molts llocs de la costa europea meridional. A Andalusia sembla haver-hi en part (jutjant per la -i-) manlleu del català (*ço* mossarabisme?): «*copejeat*: enganchar con el berre los atunes pescados en la almadrava: *aquei muchacho copejeaba como ninguno*», recull AlcVenceslada, mentre que a la zona almadravera de la província de Huelva dóna tant el substantiu com el verb, i aquest en fonètica castellana «*copear*, en Ayamonte, recoger el pescado del *copo*» (p. 113), i en altres diuen *acopejar* (p. 6). Molt més enllà, a les illes Lípari u *kúppu* és una espècie de salabre per agafar tortugues (Coray, *VKR* III, 351). En fi Schuchardt, ja va aplegar dades sobre el mot, i dóna idees sobre l'origen, en *ZRPb.* xxv, 491.

Però hi ha, de més a més, la forma provençal, i aquesta és molt il·lustradora sobre l'etimologia. La grandiosa pesca de tonyines que reix a Calendau en la seva almadrava, forma un dels episodis cabdals de l'epos mistralenc: en el moment en què la grandiosa multitud de tonyines ja són dins l'almadrava «vèngue d'ome averà lou *corpo* ---», però costarà una èpica lluita atuir aquella quantitat de peixos formidables, que fan saltar d'ací d'allà el fons de l'enorme xarxa: «autour d'ou *corpo* que ressaute / avançan t'outi» a fi de rematar-les a poderosos cops de perxa: tradueix *la poche* (v, 32.3, 32.5, de nou encara 36.1).

⁴⁰ I aquesta forma ens acaba d'obrir els ulls: perquè ja desconfiàvem per fortes raons semàntiques, de l'etimologia *CUPPA* (que jo mateix, *DCEC*, s. v. *copa* I, 894a6-9 i n. 6, i junt amb *AlcM* i d'altres havíem admès). ¿Com aquest sac grossísim, aquesta bossa de malles, hauria rebut el nom de 'copa'? Costa tant de concebre, que ja prestem menys atenció a la forma masculina, en -u, tampoc d'acord amb la -a de *CUPPA*.

Però en fixar-nos en aquesta líquida -r- que s'hi afegeix, ens salta a la vista que ací tenim un terme amb líquida originària, o provinent de la llengua, el grec, que constitueix per excel·lència la font del nostre vocabulari nàutic, amb un significat que és ni més ni menys el que ens cal: gr. *κόλπος* 'sina', 'fons íntim d'una cosa', «ventre, entrailles», «pli d'un vètement» (*Odissea*, Esquil, Heròdot), «cavitat, vallée profonde» (Aristòfanes, Píndar), *κολπώτης* «ample et qui fait des plis (vètement)» (Plutarc, etc.). Fem breu al·lusió als innombrables hel·lenismes nàutics i piscatoris que vaig aplegar en el meu treball de 1936 (ara en *Entre DL* III, 178-223), recordem com el mateix *κόλπος* ha